

International Journal of Eurasia Social Sciences
Vol: 11, Issue: 41, pp. (773-808).

Article Type: Research Article

Received: 03.05.2020

Accepted: 10.09.2020

Published: 23.09.2020

THE LEVELS OF DEMOCRATIC AND SCIENTIFIC VALUES OF 8TH GRADE SECONDARY SCHOOL STUDENTS

Tuğba TÜMEN

Phd, Firat University, Turkey, tugbatumenn@gmail.com
ORCID: 0000-0001-6461-4245

Ferhat BAHÇECİ

Asst. Prof, Firat University, Turkey, fbahceci@firat.edu.tr
ORCID: 0000-0001-6363-4121

ABSTRACT

Values are the guiding patterns of behavior that ensure the integrity of a society. In order for the individual to be a part of the society to which they belong, these behavior patterns should be transferred. Family, school and society play a role in the transfer of values. In this study, the values of democratic and scientific perspectives to 8th grade students in a province in Turkey has tried to determine. In order to determine the values, the scale of democratic and scientific values and demographic information form developed by Akbaş (2004) were used. The universe of the research consists of 8th grade students of secondary school studying in the 2018-2019 academic year. The sample, on the other hand, consists of 245 8th grade students from 4 secondary schools. Descriptive survey model was used in the research. As a result of the applied statistical calculations, the effects of variables such as gender, education levels of parents and economic status of the family were examined. In order to determine whether these variables show normal distribution, normality analysis was performed on the data of the variables using the Kolmogorov-Smirnov test. As a result of the analysis, it was seen that the scientific values scale showed normal distribution, while the democratic values scale did not show a normal distribution. Therefore, non-parametric tests were used in the analysis of the sub-problems of the democratic values scale. In addition, as a result of the reliability analysis, the Cronbach's Alpha value of the democratic values scale was found to be .83, and the Cronbach's Alpha value of the scientific values scale was found to be .84. As a result of the research, a significant difference was found in the gender variable in scientific and democratic values. Parents' education level and income level variables did not cause a significant difference on democratic and scientific value scores. The significant difference in the opinions of the participants was tested at the .05 level.

Keywords: Values, democratic values, scientific values, 8th grade students.

INTRODUCTION

In recent years, changing the roles expected from the individual in parallel with innovations and developments have increased the importance of a qualified individual. Raising individuals who are equipped with values, who are exemplary with their behavior, and who have grown up with a sense of sensitivity towards the society, and realizing themselves are among the primary objectives of education system. The word value is defined as “superior and useful quality” in Turkish Dictionary (Turkish Language Society, 2005). Yaman (2012) defines the concepts of value as “superior qualities and equipment that make people valuable”. The values of the individual determine his personality, his perspective on life, how he should behave in what situation and guide the person. The individual proceeds to be a qualified individual by transforming the values he adopts into behavior as a result of this orientation.

The schools, which aim at self-realization, moral and character development, and positive transfer of values in place, are in the division of labor with all stakeholders to raise qualified individuals. Achieving this can be achieved by keeping up with technological developments, although it depends on the values. As the importance of the fact that recurring values are not inherently acquired but later acquired in education programs is understood, the place of internalizing values becomes important for educators, individuals and society.

Education is the most important factor in bringing our spiritual, traditional, moral, scientific and democratic values to all individuals, providing peace and happiness among people, trying to protect the country from all kinds of threats and always advocate development. Values education ensures that all these gains are passed on to individuals (Ministry of National Education [MoNE], 2015). Nations devoid of the concept of value that affects social life so much face confusion, disorder or greater destruction. Because the values are not only the personal preferences of the individual, but also the structure that encompasses the whole society and is important for everyone. Where there is no democracy, human rights cannot be mentioned. Values such as unity-solidarity, respect-tolerance mature in societies that raise individuals with the concept of democracy (Ulusoy & Erkuş, 2016).

In the 21st century, with the advancement of societies towards the information age, the responsibilities expected from individuals have also differentiated. Raising qualified individuals equipped with both democratic and scientific values is one of the primary goals. Accordingly, in 2017, the MoNE and the Board of Education and Discipline stated that they renewed the existing curricula in a way to meet the needs of the individual and the society in line with the developments brought by the age. While seeking a solution to many educational problems in the 2023 Education Vision; It has been revealed that the comprehension power of individuals should be transformed into practice and the contribution of Science-Technology-Engineering-Mathematics (STEM) education to scientific values (Çorlu et al., 2012). In schools that have a very effective role in gaining values, many studies have been conducted on which values should be taught first and many different values have been proposed accordingly (Akbaş, 2004).

Having studies on values education, Schwartz has determined some value categories at individual level according to the values preferred from different countries. These values are 10 types as power, harmony, tradition, success, arousal, self-control, universality, hedonism, benevolence and security (Ros et al., 1999; Schwartz et al., 2010). These value categories are included in educational programs by diversifying according to the society and culture they belong to.

The program ensures that education progresses systematically and in a planned manner. The preparation of a values education program and its practical use in schools also helps to minimize the problems that we may encounter in the application of values education (Yazıcı, 2006). In order to see individuals beneficial to humanity in the family, school and environment, the education system should be based on the education of values and this education should be realized in a sensitive manner (Ulusoy, 2019).

Value education that are tried to be created without a program cannot reach its purpose. Value education guides young people in establishing the life adopted and enables them to develop different values (Kirschenbaum, 1995). New values are created with this service and the number of qualified individuals increases day by day. There are many research results on the behaviors of the students that the teachers adopt and the values they suggest (Gözütok, 1995). Gömleksiz and Cüro (2011) determined the values in the social studies curriculum and students' attitudes towards these values in their study. Accordingly, patriotism, environment, respect, cultural values, nature, responsibility and scientific attitude have gained weight. The point that Izgar and Beyhan (2015) especially emphasize is that if the values are included in the program, students can apply them in their lives and turn them into a behavior pattern. These values in the textbooks should be given through activities. Individuals who care about democratic and scientific values in student and teacher relations, education and training activities, educational activities and target the basic principles adopted by these values are trained in society by giving importance to tolerance and personality (Kepenekçi, 2004). Education and democratic order are interrupted in an order that does not have tolerance. In scientific studies where the democratic order is maintained without interruption, it is possible to raise questioner and analytical individuals through an education equipped with values (Karakütük, 2001).

Doğanay (2006) states that value education is also included in the general objectives of education, but there are deficiencies in education. Values education, whose aim is to gain an understanding and knowledge about values, adopts as a principle to take part in the society according to the adopted values (Sigurdardottir & Einarsdottir, 2016). The school, which offers a socialization environment, is a learning area built on values (Turan & Aktan, 2008). Values education is included in teachers' attitudes towards students, without any restrictions on the field, in organizing learning environments, reinforced behaviors, activities and achievements (Veugelers & Vedder, 2003). Raising individuals who have included democracy in their unconditional lives is a step in becoming a qualified individual. The more democracy rules apply in a society, the more happy, peaceful individuals and families are present. Democracy is one of the values that are desired to be brought to individuals in Turkey (Aydın & Gürlü, 2012; Yüksel et al., 2013).

The concepts of democracy and education are closely linked. Democratic attitudes, which are foreseen to be acquired through education, are achieved in the family before school. Therefore, social value judgments should be correctly communicated to individuals by their parents. It is aimed to equip individuals who gain democratic values in schools with scientific values. Individuals who grow up for this purpose tend to have mutual tolerance, respect in student relations, interest in scientific innovations, keep up with technology, and follow the requirements of the age. This shows that education and values are an inseparable whole, and the number of qualified individuals will increase by ensuring its continuity.

Stating that one of the most important features of education on a democratic ground is to develop the idea of democracy in thought and reflect it on human behavior, Gökçe (2013) emphasizes that people should be characterized not by gender, language, religion and race, but by individual comprehension power. Children who have reached the basic sense of trust will adopt the value judgments, customs, religion and beliefs of the society in which they live. Therefore, the first steps of socializing in children take place in the family institution, of which they are members, from the moment they are born (Ulusoy & Dilmaç, 2014). Children's first education homes are family. Individuals who embrace democracy and science in all areas of life, respect the rights of others, always defend the truth, good and beautiful, abide by social rules and are open to scientific developments, become defenders of democratic and scientific values. With the rapid spread of these values, the society has a healthier structure. In order to raise good people, good citizens, and always compatible individuals connected to their environment, young people and children should be guided and necessary assistance should be provided (Hökelekli, 2010). The individual, who takes the desired behaviors as a guide in his/her life, can become a respected place in the society to which he/she belongs.

According to Vrasmas (2001), moral rules, customs and traditions are strictly taken into consideration by families. In other words, while parents determine the school where their children will be educated, they also pay attention to how the values education is given in the school among the benefits that the school will provide (Marfleet, 1996). In democratic schools where students, parents, teachers and administrators are valued as individuals, they are treated fairly while making decisions and opinions of each are taken. In societies where respect, love and tolerance are common, the concept of democracy is indispensable and has spread to all areas of life. Every individual has responsibilities towards himself, his environment and the society he lives in. Many variables are used in determining these responsibilities.

In education, it has become very important to investigate the opinions of students towards democratic and scientific values, to determine their perspectives on these values, and to determine the relationship of these views with various variables such as gender, income status, has brought many feedbacks. For this reason, in this study, it is important to examine whether democratic and scientific values differ depending on variables such as gender, education level of parents and economic level of the family. The primary purpose of this study is to determine the extent to which the 8th grade students gain democratic and scientific value. For this purpose, answers to the following questions were sought:

1. Do democratic and scientific value judgments provide a meaningful difference by gender?
2. Do the democratic and scientific value judgments provide a meaningful difference according to the income level of the families?
3. Do the democratic and scientific value judgments provide a meaningful difference according to the education level of the mother?
4. Do the democratic and scientific value judgments provide a meaningful difference according to the education level of the father?

METHOD

Turkey in a province in middle school 8th grade students who are studying for their views on the democratic and scientific value in the present study aims to determine the different variables, descriptive scanning model was used. Descriptive research aims to determine the current situation and understand the problem (Arıkan, 2011). In research, the subject is tried to be defined in its own conditions as it is the person or objects. Screening models are also adopted as a research approach aiming to describe a situation in the past or that already exists (Neuman, 2007). No effort is made to influence or change anyone in any way. What it should be is to identify and observe the subject (Karasar, 2007).

The data of the study were collected through the Demographic Information Form, consisting of questions defining the individual such as the gender, family income, and education status of the parents, the 14-question Democratic Values Scale (DVS) and the 18-question Scientific Values Scale (SVS). The reliability analysis results of the test applied on the DVS and SVS in study were obtained at Table 1 and Table 2.

Table 1. Democratic Values Scale Reliability Analysis

Cronbach's Alpha	Cronbach Alpha standardized by substances	Number of items
.831	.861	14

Table 2. Scientific Values Scale Reliability Analysis

Cronbach's Alpha	Cronbach Alpha standardized by substances	Number of items
.841	.847	18

According to the results of the reliability analysis in Table 1 and Table 2, the Cronbach alpha value of the DVS was .831, and the Cronbach alpha value of the SVS was .841. Accordingly, both scales have extremely reliable results.

Population and Sample

The universe of the research consists of studying secondary school 8th grade students in a province in the 2018-2019 academic year in Turkey. The sample consists of 245 8th grade students studying in 4 secondary schools.

Data Collection

The data of the research was obtained through face-to-face survey of secondary school 8th grade students. Two different value scales were used in the data collection phase. These scales are DVS and SVS developed by Akbaş (2004). While the DVS consists of 14 items focused on measuring students' democratic value judgments; SVS consists of 18 items regarding students' scientific attitudes. In addition, demographic information form including gender, parental education level, family monthly income level, the number of individuals in the family and the profession of parents is also used. In the process of collecting the data, after obtaining the necessary permissions from the Provincial Directorate of National Education, the survey was applied face to face with the secondary school students who were researched. In research, attention was paid to the ethical compliance of data collection tools, adhering to all ethical and confidentiality requirements.

Statistical Analysis of Data

In the study, SPSS 21 package program was used in the statistical analysis of the data collected from 8th grade students through a questionnaire. Before statistical calculations, Cronbach's Alpha test was applied in order to test the reliability of the answers given by the students to the democratic and scientific values scale. As a result of the test, DVS reliability coefficient was found to be .831 and SVS reliability coefficient to be .841.

The Kolmogorov-Smirnov test was used to examine the compliance with the normal distribution since the sample size was 245 students and larger than 50 (Büyüköztürk, 2011). According to these results, it was determined that the SVS showed normal distribution due to the Kolmogorov-Smirnov test being higher than $p = .05$, but the DVS did not show normal distribution because the Kolmogorov-Smirnov test was lower than $p = .05$. When normal distribution is provided, variables are t-test and one-way analysis of variance (ANOVA); In cases where normal distribution could not be achieved, Mann Whitney U and Kruskal Wallis tests were applied to variables. Percentage, standard deviation, arithmetic mean and frequency values of variables were calculated in descriptive statistics. The limits determined for the expressions of the 5-point Likert scale are shown in Table 3. The limits for 5-point Likert scale expressions are shown in Table 3.

Table 3. 5-Point Likert Scale Limits

Options	Limits
Always (Totally Enough, Very, Totally Agree)	4.51 to 5.00
Often (Enough, Quite, Agree)	3.51 to 4.50
Sometimes (Partially Enough, Sometimes, Unstable)	2.51 to 3.50
Rarely (Insufficient, Very Little, Disagree)	1.51 to 2.50
None (Totally inadequate, None, I disagree at all)	1.00-1.50

FINDINGS

In this study, the democratic and scientific value judgments of the students in sample group were analyzed according to gender, parental education level and family income level variables. All analyzes and evaluations are given under different headings.

States of Ownership of Democratic and Scientific Values by Gender Variable

The first variable examined in the study is whether the democratic and scientific value judgments of 8th grade students change according to the gender variable. Analysis of the scores of SVS with normal distribution according to gender variable is included in Table 4.

Table 4. t-Test Analysis Regarding Scientific Values by Gender

Values	Gender	N	\bar{X}	S	t	sd	P
SVS	Female	103	3.8398	.53272	.609	221	.007
	Male	120	3.7898	.67191			

* $p < .05$

As can be seen in Table 4, the average of female students is higher than that of male students in SVS. The t test performed as a result of the students' score of SVS gender variable was found to be significant ($SVS-t_{(221)} = .609$, $p < .05$). The gender variable differs in their achievement of scientific values. In addition, students' averages are at the "frequent" level.

Since DVS does not provide a normal distribution, the Mann-Whitney U test, one of the non-parametric tests, was applied to the gender variable Test results are shown in Table 5.

Table 5. Mann-Whitney U Test Results on Democratic Values According to the Gender Variable

Values	Gender	N	\bar{X}_{rank}	$\sum rank$	U	z	p
DVS	Female	110	129.20	14212.00	5863.00	-2.133	.033
	Male	127	110.17	13991.00			
	Total	237					

* $p < .05$

As seen in Table 5, the z value obtained as a result of the Mann-Whitney U test of the DVS is -2.133 and the significance value (p value) is .033. The significance value is less than .05 indicates that there is a statistically significant difference in gender variable in democratic values in favor of female students. When the mean rank values are analyzed, it can be said that democratic value perceptions are higher in female students (129) compared to male students (110).

Democratic and Scientific Values According to Family Income Status

In the study, it is another research question to show the democratic and scientific values according to family income. Table 6 contains the analyzes made for the determination of income situations.

Table 6. Central Tendency and Spread Measures Regarding Democratic and Scientific Values According to Family Income Status Variable

Family Income	DVS			SVS		
	N	\bar{X}	S	N	\bar{X}	S
0-2.000 TL	60	4.0048	.69388	56	3.7718	.67417
2.001 TL - 4.000 TL	84	4.1003	.57434	77	3.7612	.60262
4.001 TL - 6.000 TL	48	4.0789	.66880	46	3.8829	.60397
6.000 TL +	41	3.7631	.70411	40	3.8250	.53012
Total	233	4.0120	.65671	219	3.8011	.60757

In the examinations made according to Table 6, the family income level in the DVS was found to be the highest at 2.001 TL - 4.000 TL, and the lowest at 6.000 TL and above. The most homogeneous distribution is the group with income level of 2.001 TL - 4.000 TL. The most widespread group belongs to income level of 6.000 TL and above. In the SVS, the level of 4.001 TL - 6.000 TL was highest and the lowest level of 2.001 TL - 4.000 TL. The most homogeneous distribution is the group with income level of 6.000 TL and above. The most widespread group belongs to the income level of 0 - 2.000 TL. In addition, it was observed that the average of the family income status scores of the students was "often". Table 7 shows the ANOVA results of the values according to the family income status variable.

Table 7. ANOVA Results of Scores on Scientific Values According to Family Income Status

Values	Source of variance	Sum of Squares	df	Mean Squares	F	p
SVS	Between Groups	501	3	.167	.449	.718
	Within Groups	79.972	215	.372		
	Total	80.473	218			

* $p < .05$

When Table 7 is analyzed, scientific value scores of 8th grade students do not have a significant effect on family income status variable ($SVS-F_{(3-215)} = .449, p > .05$). Since the normal distribution was not provided in the DVS, the Kruskal Wallis test, one of the non-parametric tests, was applied in parallel with the ANOVA test. Test results are shown in Table 8.

Table 8. Kruskal Wallis Test Results Regarding Democratic Values According to Family Income Status Variable

Values	Family income status	N	\bar{X}_{rank}	X^2	sd	p
DVS	0-2000 TL	60	117.71	7.683	3	.053
	2001-4000 TL	84	124.75			
	4001-6000 TL	48	124.50			
	6000 TL +	41	91.30			
	Total	233				

* $p < .05$

According to Table 8, as a result of the "Mann Whitney-U" Test conducted to determine whether the scores of the DVS differ significantly according to the family income variable, it was found that there was no statistically significant difference ($p > .05$). When the mean rank values are examined, it can be said that the democratic

value perceptions of the students whose family income is between 2001-4000 and 4001-6000 TL are higher than other distributions.

Status of Democratic and Scientific Values According to Mother's Educational Status

The question of having democratic and scientific values according to the education level of the mother is another question in the study. Analyses made to determine this are given in Table 9.

Table 9. Central Tendency and Spread Measures of Democratic and Scientific Values According to the Educational Status of the Mother

Mother education degree	DVS			SVS		
	N	\bar{X}	S	N	\bar{X}	S
Primary school	34	4.1429	.57574	31	3.7963	.58259
Secondary school	52	3.9231	.74350	49	3.8423	.56639
High school	90	4.1460	.56120	83	3.8333	.24845
College	27	4.0344	.62439	26	3.8768	.59873
Bachelor's	24	3.7232	.77886	24	3.6508	.70747
Master - Phd	5	3.7143	.78895	5	3.8098	.56638
Total	232	4.0296	.65378	218	3.8033	.61005

As seen in Table 9, those whose mothers were high school graduates were found to be the highest on average, and those with an undergraduate degree were the lowest. The most spreading group is Master's Degree - Phd education level. The most homogeneous distribution at the mother's education level is the high school group. In the SVS, the average of those whose mothers were graduates of higher education was found to be the highest, and those whose graduates were the lowest. The most widespread group is undergraduate education. From the standard deviation scores, it is understood that the opinions of those whose mothers are secondary school graduates and those who are graduates of Master's Degree - Phd education are identical. In addition, it was observed that the mean scores of the students' maternal education status were "frequently".

Table 10. ANOVA Results of Scientific Values Scores by Mother's Educational Status Education Level

Values	Source of variance	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p
SVS	Between Groups	1.642	5	.328	.880	.495
	Within Groups	79.117	212	.373		
	Total	80.760	217			

* $p < .05$

As seen in Table 10, the scientific value scores of the students did not provide a significant difference on the educational status of the mother variable ($SVS-F_{(5-212)} = .880, p > .05$). Since the normal distribution was not provided in the DVS, the Kruskal Wallis test, one of the non-parametric tests, was applied in parallel with the ANOVA test. Test results are shown in Table 11.

Table 11. Kruskal Wallis Test Results on Democratic Values According to Mother Education Status

Values	Mother education status	N	\bar{X}_{rank}	χ^2	sd	p
DVS	Primary school	34	128.85	10.604	5	.060
	Secondary school	52	108.66			
	High school	90	127.61			
	College	27	112.19			
	Bachelor's	24	85.67			
	Master - PhD	5	85.30			
	Total	232				

* $p < .05$

According to Table 11, it was determined that the democratic value scores as a result of the Kruskal Wallis test did not cause a significant difference on the mother's education level variable ($p > .05$). When the mean rank values are examined, it can be said that students whose mothers are primary school graduates have higher perceptions of democratic values. It has been found that those whose mothers are high school graduates are also very close to these values.

Democratic and Scientific Values According to Father's Educational Status

In the study, whether the democratic and scientific value judgments change according to the education level of the father is among the questions sought. Analyses made to determine this are given in Table 12.

Table 12. Central Tendency and Spread Measures of Democratic and Scientific Values by Father's Education

Father education degree	DVS			SVS		
	N	\bar{X}	S	N	\bar{X}	S
Primary school	23	4.2578	.50404	22	3.9975	.49527
Secondary school	51	3.9958	.74483	49	3.8220	.68437
High school	83	4.0499	.57649	73	3.8158	.61425
College	41	4.0366	.59163	42	3.7474	.58425
Bachelor's	23	4.1180	.65345	22	3.8005	.56465
Master - PhD	9	3.3095	1.03325	8	3.8125	.50564
Total	230	4.0342	.65634	216	3.8207	.60311

When Table 12 is examined; The average of the fathers with primary school graduation was the highest, and the average of the fathers with a Master and Phd degree was found to be the lowest. In SVS, the arithmetic mean of the fathers with primary school degree was the highest and the arithmetic mean with the College degree was the lowest. The most widespread group in both scales is the secondary school level. In addition, it was seen that the mean scores of the fathers' educational status of the students were "often". The most homogeneous distribution is primary school degree.

Table 13. ANOVA Results of Scientific Values by Father's Education Status

Values	Source of variance	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p
SVS	Between Groups	.925	5	.185	.503	.774
	Within Groups	77.279	210	.368		
	Total	78.203	215			

* $p < .05$

As can be seen in Table 13, The father's education level variable did not cause a significant difference on the scientific value scores of the students ($SVS-F_{(5-210)} = .503, p > .05$). Since the normal distribution was not provided in the DVS, the Kruskal Wallis test, one of the non-parametric tests, was applied in parallel with the ANOVA test. Test results are shown in Table 14.

Table 14. Kruskal Wallis Test Results on Democratic Values by Father's Education Status

Values	Father education status	N	\bar{X}_{rank}	χ^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
DVS	Primary school	23	139.54	8.345	5	.138
	Secondary school	51	115.28			
	High school	83	113.60			
	College	41	114.82			
	Bachelor's	23	119.72			
	Master - PhD	9	65.11			
	Total	230				

* $p < .05$

As seen in Table 14, the father education level variable did not cause a significant difference on democratic value scores ($p > .05$). When the mean rank values are examined, it can be said that the democratic value perceptions of the students whose fathers are primary school graduates are higher.

Discussion and Conclusion

The aim of the education process is not only to gain knowledge and skills. Training qualified individuals who can keep pace with rapidly changing technology and social changes, realize themselves and value values has become the primary goal of education institutions. As Ulusoy and Arslan (2014) stated; values education is of great importance in disseminating goodness and beauty, leaving the place of unwanted and negative behaviors and thoughts to good and positive behaviors. These values are the attitudes and behaviors that the society sees as a target and are desired to be reached.

As Kağıtçıbaşı (1998: 57) emphasizes, the values adopted by the parents direct the behavior of the children. For this reason, the family should avoid the oppressive attitude of their children in behavioral education, they should be an example of what they do in value education and should not contradict their attitudes. The individual gains the values, beliefs and moral behaviors he gained in the family with the individuals he encounters when he starts school environment. For this reason, the school environment and its elements should be arranged in order for the values education to reach its purpose (Çengelci et al., 2013). It is very important to try to instill values through technological developments and innovations, without directly inculcating the activities that will be used while carrying out values education. Thus, more permanent learning is provided with scientific methods and students are helped to reveal their values based on their lives and knowledge (Ulusoy, 2016).

In the literature, it is possible to see different determinations in the analysis of value trends according to variables such as family education, gender, socio-economic level. In Atay's (2014) study students'

metacognitive awareness and motivation levels for learning science were examined according to gender variable and a significant difference was determined as a result. In the gender comparison made according to traditional, universal and hedonistic values (Altunay & Yalçınkaya, 2011), it was seen that women attach more importance to all value areas. Demir et al. (2012) study the motivations of the 7th grade towards Science and Technology course were examined and the variables that were significant in favor of girls were monthly income, gender, and education level of the father. There was no significant difference in the mother education level variable. In the study of Ünlü and Metin (2016) which examines the level of students' reaching values according to the factor of the gender variable, it was found that the gender factor has no effect between male and female students. According to the study of Mehmedoğlu (2006), the importance given to lower-level students' values was lower than the higher and middle-level students. In addition, it was observed that there was a significant difference in terms of power, excitation and universality value orientations.

Considering that the age live in attaches great importance to democracy, rapidly developing knowledge and technology, in this study, the democratic and scientific values of the individual are examined in terms of variables of gender, educational status of socio-economic and family income. In the first stage of study, the level of achievement of secondary school 8th grade students with democratic and scientific values was analyzed by t test from parametric tests according to gender variable and by Mann-Whitney U test from non-parametric tests. In the analyzes made, the gender variable provides a meaningful difference for students to attain democratic and scientific values ($p < .05$). Accordingly, the t test and the Mann-Whitney U test were found to be significant. Female students in sample group gave more importance to democratic and scientific values than male students.

Similar results were obtained in some studies comparing the different characteristics of students such as skills, perceptions, attitudes and motivations according to their gender (Gömleksiz & Kan, 2008; Khamis et al., 2008; Sezen & Paliç, 2011; Yıldırım et al., 2011; Polat & Çalışkan, 2013). Akbaş (2004) also found that female students have more democratic values than boys. No difference was observed in scientific value scores. On the other hand, Karahan et al. (2006) and Yazıcı (2011) analysed that democratic values do not differ according to gender.

The structure of the society and the developments experienced affect the future of values education (Yiğittir, 2009). With this influence, individuals' perceptions and perspectives on life can change. Expressing that the socio-economic level is effective in the education of values, Hines (2008) determined that the more the individuals' economic welfare levels increase, the more they perceive their value perceptions and the perception of value may change with the increase or decrease of the economic welfare level.

Another sub-problem examined in the study is whether the democratic and scientific value scores differ according to family income status. There is no significant difference in the democratic and scientific value scores of the students in the analysis of family income ($p > .05$). Akbaş (2004) concluded that the socio-economic situation does not make a difference in the democratic and scientific value scores of the students. Yazıcı (2011)

found in his research that democratic value scores do not cause any difference according to the family income level variable, and obtained similar results to study.

According to the findings, it has been proved that the financial situation of the family does not prevent the student's access to resources, internet use, buying books and income distribution has no effect on the transfer of values. All of the students included in the research demonstrated "frequent" level behavior. This result showed that the students adopted the concept of democracy, which holds an important place in democratic and scientific values, and often performed behaviors such as observing events and facts, participating in discussions without hesitation and making predictions for the future, and being able to apply justice in all aspects of their lives. This also shows that; secondary school 8th grade students in the sample group attach importance to behaviors such as being courageous in making decisions and acting independently.

The values learned in the family will guide him in the social relations of the child and his adaptation to the society (Akman, 2011; Uyanık, 2012). In the family, which is the first place where values are instilled, children's taking the sample of their parents is also closely related to the education level of the family. Children's perspectives on values can be affected by the educational background of the parents. It has been determined in many studies that the traces of the family are seen even in the character development of the child. Accordingly, it is emphasized in the studies carried out that character education strengthens the bond between mothers, fathers and children and has a great impact on children's character development (Chou et al., 2014).

In terms of the mother education status variable, no significant difference was found in the democratic value scores of the 8th grade students in the sample group in terms of the mother education status variable ($p > .05$). This result is similar to the research results of Yazıcı (2011). On the other hand, in the study of Ural and Sağlam (2011), it was concluded that the education status of the students affects their democratic value scores. Perspectives of students whose mothers are illiterate towards democratic values are not sufficient. İlğan et al. (2013) found that the education status of the mother did not affect the scores of the sub-dimensions of democratic values, the dimension of respect for the rights of others. In study, the mother's education variable did not provide a significant difference on the scientific value scores of the students ($SVS-F_{(5-212)} = .880, p > .05$). Based on these results, the education level of the mother does not affect the scientific value views of the secondary school 8th grade students in the sample group. Regardless of their education level, mothers transferred their experiences and knowledge to their children and became effective in gaining value.

In study, no significant difference was found in the democratic and scientific value scores according to the father's education level variable ($p > .05$). Similar to study, Ural and Sağlam (2011) concluded that the education level of the father does not affect the democratic value scores of the students. The results obtained show that the importance of education in the study group, the family's bond and communication with children are strong. As much as the education given at school matches the education received by the individual from his / her family and environment, and also if the attitudes in which values are adopted in raising children are realized,

values education also achieves the desired goals. As Ulusoy (2019) stated, if positive touches are made to the lives of children from the moment they are born, virtuous individuals with strong personalities will grow.

As a result, secondary school 8th grade students, who constitute the research sample, attach importance to democratic and scientific values and give meaning to the values by applying them to their living spaces. Families also take an active role in values education and take responsibility as parents in this process. Parents contribute to the education of values by supporting their children in matters such as paying attention to justice, using democracy in every field, being courageous, and keeping up with scientific developments.

RECOMMENDATIONS

This research was conducted with secondary school 8th grade students. Considering that values education is multidimensional, similar studies can be carried out with other secondary school students to contribute to the field. More detailed information can be obtained using different techniques.

ETHICAL TEXT

In this article, the spelling rules, research and publication ethics, publication principles and ethical rules stated in the journal were followed. All violations arising from this article are under the responsibility of the author.

REFERENCES

- Akbaş, O. (2004). *Türk milli eğitim sisteminin duyuşsal amaçlarının ilköğretim II. kademedeki gerçekteki derecesinin değerlendirilmesi*. [Unpublished doctoral dissertation]. Gazi University.
- Akman, B. (2011). *Okulöncesi dönem değerler eğitiminde ailenin rolü*. (Editor: Arzu Arıkan) *Okul öncesi dönemde değerler eğitimi* 149-164.
- Altunay, E. & Yalçınkaya, M. (2011). Öğretmen adaylarının bilgi toplumunda değerlere ilişkin görüşlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 1(1), 5-28.
- Arıkan, R. (2011). *Araştırma Yöntem ve Teknikleri*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Atay, A. D. (2014). *Ortaokul öğrencilerinin fen öğrenmeye yönelik motivasyon düzeylerinin ve üst bilişsel farkındalıklarının incelenmesi* [Unpublished master dissertation], Adnan Menderes University.
- Aydın, M. Z. & Gürler, Ş. A. (2012). *Okulda değerler eğitimi*. Nobel Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı (17. bs.)*. Pegem Akademi.
- Chou, M. J., Yang, C. H. & Huang, P. C. (2014). The beauty of character education on preschool children's parent-child relationship. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 143(2014), 527-533. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.07.431>
- Çengelci, T., Hancı, B. & Karaduman, H. (2013). Okul ortamında değerler eğitimi konusunda öğretmen ve öğrenci görüşleri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11(25), 33- 56.

- Çorlu, M. A. Adıgüzel, T. Ayar, M. C., Çorlu, M. S. & Özel, S. (2012). *Bilim, teknoloji, mühendislik ve matematik (BTMM) eğitimi: disiplinler arası çalışmalar ve etkileşimler*. X. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi, Niğde.
- Demir, R. Öztürk, N. & Dökme, İ. (2012). İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin fen ve teknoloji dersine yönelik motivasyonlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy University Journal of Education Faculty*, 1(23), 1-21.
- Doğanay, A. (2006). *Değerler Eğitimi*, (Editör: Cemil Öztürk), *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. 255-286. Pegem A Yayıncılık.
- Gökçe, A. F. (2013). Teoriden uygulamaya demokrasi çelişkisi. *Yasama Dergisi Parlamento Hukuku Özel Sayısı*, (24), 59-77.
- Gömleksiz, M. N. & Cüro, E. (2011). An Assessment of students' attitudes towards values in Social Studies curriculum. *Journal of Human Sciences*, 8(1), 95-134.
- Gömleksiz, M. N. & Kan, A. Ü. (2008). Eğitim fakültesi ve tezsiz yüksek lisans programlarına kayıtlı öğretmen adaylarının demokratik tutumlarının değerlendirilmesi (Fırat Üniversitesi Örneği). *Milli Eğitim Dergisi*, 178(1), 44-64.
- Gözütok, F. D. (1995). *Öğretmenlerin demokratik tutumları*. TDV Yayınları.
- Hines, A. (2008). Global trends in culture, infrastructure and values. *Futurist*, 42(5), 18-23.
- Hökelekli, H. (2010). Modern eğitimde yeni bir paradigma: değerler eğitimi. *Eğitime Bakış Dergisi*, 6(18), 4-10. <http://doi:10.1111/j.1467-9221.2010.00764.x>
- Izgar, G. & Beyhan, Ö. (2015). Değerler eğitimi programının ilköğretim okulu 8. Sınıf öğrencilerinin demokratik tutum ve davranışlarına etkisi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 13 (29), ss:439- 470
- İlğan, Y., Karayığıt, D. & Çetin, Y. (2013). Ortaokul öğrencilerinin demokratik değerlere sahip olma düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11 (2) , 97-118.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1998). *Kültürel psikoloji "kültürel bağlamda insan ve aile"*. Yapı Kredi Yayınları.
- Karahan, T. F., Sardoğan, M. E., Özkamalı, E. & Dicle, A. N. (2006). Öğretmen adaylarında demokratik tutum, nevrotik eğilimler ve kendini gerçekleştirme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 30. 149-158.
- Karakütük, K. (2001). *Demokratik ve laik eğitim*. Anı Yayıncılık.
- Karasar, N. (2007). *Bilimsel araştırma yöntemleri (17. baskı)*. Nobel Yayıncılık.
- Kepenekçi, Y. K. (2004). İlköğretim okulu yöneticilerinin eğitim mevzuatına ilişkin görüşleri. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 3(6), 159-174.
- Khamis, V., Dukmak, S. & Elhoweris, H. (2008). Factors affecting the motivation to learn among united arab emirates middle and high school students. *Educational Studies*, 34(3), 191-200. <http://DOI:10.1080/03055690701811297>
- Kirschenbaum, H. (1995). *Enhance values and morality*. Allyn and Bacon

- Marfleet, A. (1996). School mission statements and parental perception. Values in education and education in values. (Ed. J.M. Halstead and M.J. Taylor). Falmer Press.
- Mehmedoğlu, A. U. (2006). İlâhiyat fakültesi öğrencilerinin değer yönelimleri ve dindarlık-değer ilişkisi (Marmara Üniversitesi, İlâhiyat Fakültesi Örneği), *Marmara University Journal of Theology Faculty*, 30(1), 133-167.
- Milli Eğitim Bakanlığı, Değerler Eğitimi Yönergesi, (2015), 8 March 2020. Retrieved on 21 May 2020 http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iysdosyalar/34/39/749197/dosyalar/2015_02/09093609_degerleregitimi.pdf
- Neuman, L. W. (2007). *Social research methods, 6/E*. Pearson Education.
- Polat, S. & Çalışkan M. (2013). Ortaokul öğrencilerinin değer yönelimlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Uludağ University Journal of Education Faculty*, 26(2), 387-404.
- Ros, M., Schwartz, S. H. & Surkiss, S. (1999). Basic individual values, work values, and the meaning of work. *Applied Psychology*, 48(1), 49-71. <http://doi: 10.1080/026999499377664>
- Schwartz, S. H., Caprara, G. V. & Vecchione, M. (2010). Basic personal values, core political values, and voting: a longitudinal analysis. *Political Psychology*, 31(3), 421-452.
- Sezen, G. & Paliç, G. (2011). *Lise öğrencilerin problem çözme becerisi algılarının belirlenmesi*. 2 nd International Conference on New Trends in Education and Their Implications, 27-29 Nisan, Antalya.
- Sigurdardottir, I. & Einarsdottir, J. (2016). An action research study in an icelandic preschool: developing consensus about values and values education. *International Journal of Early Childhood*, 48(2), 161-177. <http://doi: 10.1007/s13158-016-0161-5>
- Turan, S. & Aktan, D. (2008). Okul hayatında var olan ve olması düşünölen sosyal değerler. *The Journal of Turkish Educational Sciences*, 6(2), 227-259.
- Turkish Language Society (2005). *Turkish Dictionary*. Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Ulusoy, K. & Arslan, A. (2014). *Değerli bir kavram olarak 'değer ve değerler eğitimi'*. Farklı yönleriyle değerler eğitimi. Pegem Akademi.
- Ulusoy, K. & Dilmaç, B. (2014). *Değerler eğitimi. (2.Baskı)*. Pegem Akademi.
- Ulusoy, K. & Erkuş, B. (2016). İlkokul 4. Sınıfta " insan hakları, yurttaşlık ve demokrasi" dersinin okutulmasına ilişkin sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, (24).
- Ulusoy, K. (2016). Sosyal bilgiler öğretiminde değer aktarımı ve e-okuma" ekran okuma". *Journal of Kirsehir Education Faculty*, 17(1).
- Ulusoy, K. (2019). *Karakter değerler ve ahlak eğitimi*, Pegem A Yayıncılık
- Ural, S. N. & Sağlam, H. İ. (2011). İlköğretim öğrencilerinin demokratik tutum düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*. 9 (22), 161-180.
- Uyanık G.B., Yalçın, A., Yemenici, F., Sabancı, H., Kalaycı, K. K., Halisdemir, M., Bakölü, N., Hazar R.G., Köse S. & Ünsal, Y. (2012). *Okul öncesinde değerler eğitimi ve etkinlik örnekleri*. Pegem.
- Ünlü, İ. & Metin, Ö. (2016). İlköğretim öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre değerlere ulaşma düzeyleri. *Journal of Kirsehir Education Faculty*, 17(2).

- Veugelers, W. & Vedder, P. (2003). Values in teaching. *Teachers and teaching*, 9(4), 377-389.
<https://doi:10.1080/1354060032000097262>
- Vrasmas, A. (2001). Family and aducation, values and education in romania today. 8 March 2020. Retrieved on 21 May 2020 from <http://www.crvp.org/book/series04/IVA-14/contents.htm>.
- Yaman, E. (2012). *Değerler eğitimi: eğitimde yeni ufuklar*. Akçağ Yayınları.
- Yazıcı, K. (2006). Değerler eğitime genel bir bakış. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (19), 499-522.
- Yazıcı, K. (2011). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının demokratik değerlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*. 36 (159), 165-178.
- Yıldırım, A., Hacıhasanoğlu, R., Karakurt, P. & Türkleş, S. (2011). Lise öğrencilerinin problem çözme becerileri ve etkileyen faktörler. *Journal of Human Sciences*, 8(1), 905-921.
- Yiğittir, S. (2009). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi 4 ve 5. Sınıf değerlerinin kazanılma düzeyi*. [Unpublished doctoral dissertation], Gazi University.
- Yüksel, İ., Bağcı, Ş. & Vatansever, E. (2013). İlköğretim son sınıf öğrencilerinin demokratik değerlere sahip olma düzeylerinin belirlenmesi. *Journal of Social Sciences*, 6(12). <https://doi.org/10.14520/adyusbd.427>

8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN DEMOKRATİK ve BİLİMSEL DEĞERLERE SAHİP OLMA DURUMLARI

ÖZ

Değerler, bir toplumun bütünlüğünü sağlayan, yol gösterici davranış kalıplarıdır. Bireyin ait olduğu toplumun bir parçası olabilmesi için bu davranış kalıplarının aktarılması sağlanmalıdır. Değerlerin aktarımında, aile, okul ve toplum önemli bir rol oynar. Bu çalışmada Türkiye’de bir ilde 8.sınıf öğrencilerinin demokratik ve bilimsel değerlere bakış açıları tespit edilmeye çalışılmıştır. Değerlerin tespiti için Akbaş (2004) tarafından geliştirilen demokratik ve bilimsel değerler ölçeği ve demografik bilgi formu kullanılmıştır. Araştırmanın evreni 2018-2019 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Örneklem ise, 4 ortaokulda öğrenim gören 245 sekizinci sınıf öğrencisinden meydana gelmektedir. Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Uygulanan istatistiksel hesaplamalar sonucunda cinsiyet, anne-baba eğitim dereceleri, ailenin ekonomik durumu gibi değişkenlerin etkisi incelenmiştir. Bu değişkenlerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla değişkenlere ait verilere, Kolmogorov-Smirnov testi kullanılarak normallik analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda bilimsel değerler ölçeğinin normal dağılım sergilediği, demokratik değerler ölçeğinin ise normal dağılım göstermediği görülmüştür. Bu yüzden demokratik değerler ölçeğinin alt problemlerinin analizinde non-parametrik testler kullanılmıştır. Ayrıca yapılan güvenilirlik analizi sonucunda demokratik değerler ölçeğinin Cronbach's Alpha değeri .83, bilimsel değerler ölçeğinin Cronbach's Alpha değeri .84 olarak tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda bilimsel ve demokratik değerlerde cinsiyet değişkeninde anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Anne-Baba öğrenim durumu ve gelir düzeyi değişkenleri, demokratik ve bilimsel değer puanları üzerinde anlamlı bir farklılığa neden olmamıştır. Katılımcıların görüşlerindeki anlamlı fark .05 seviyesinde test edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Değerler, Demokratik değerler, Bilimsel değerler, 8. sınıf öğrencileri

GİRİŞ

Son yıllarda bireyden beklenen rollerin yenilik ve gelişmelere paralel olarak değişmesi, nitelikli bir bireyin önemini artırmıştır. Değerlerle donatılmış, davranışlarıyla örnek teşkil eden, topluma karşı duyarlılık hissiyle yetişen ve kendini gerçekleştirmiş bireyler yetiştirmek, eğitim sisteminin öncelikli amaçları arasındadır. Türkçe Sözlükte “üstün ve yararlı nitelik” olarak tanımlanan değer kelimesi, toplumun milli ve manevi kaynaklarından beslenerek yarınlara aktarılır (Türk Dil Kurumu, 2005). Yaman (2012), değer kavramını “insanı değerli kılan, bireyin sahip olduğu üstün nitelikler ve donanımlar” olarak tanımlar. Bu üstün nitelikler bireyin kişiliğini, yaşama bakış açısını, hangi durumda nasıl davranması gerektiğini belirler ve kişiyi yönlendirir. Birey de bu yönlendirme sonucunda benimsediği değerleri davranışa dönüştürerek nitelikli bir birey olma yolunda ilerler.

Bireyin kendini gerçekleştirmesini, ahlak ve karakter gelişimini, değerlerin olumlu bir şekilde yerinde aktarılmasını amaç edinen okullar, nitelikli bireyler yetiştirebilmek için tüm paydaşlarıyla işbölümü içerisindedir. Bunu gerçekleştirmek, değerlere bağlı olmakla birlikte, teknolojik gelişmelere ayak uydurmakla sağlanabilir. Eğitim programlarında sıklıkla yinelenen değerlerin doğuştan getirilmeyip sonradan kazanıldığı gerçeğinin önemi anlaşıldıkça, değerleri içselleştirmenin eğitimciler, bireyler ve toplum açısından yeri de önem kazanmaktadır.

Eğitim, insanlar arasında huzuru, mutluluğu sağlayan, ülkeyi her türlü tehditten korumaya çalışan, her daim gelişmeyi savunan manevi, geleneksel, ahlaki, bilimsel ve demokratik değerlerimizin bütün bireylere kazandırılmasında en önemli etkidir. Değerler eğitimi, tüm bu kazanımların bireylere aktarılmasını sağlar (Milli Eğitim Bakanlığı, 2015). Toplumsal hayatı bu denli etkileyen değer kavramından yoksun uluslar karmaşa, düzensizlik ya da daha büyük yıkımlarla karşı karşıya kalırlar. Çünkü değerler sadece bireyin kişisel tercihleri, arzuları değil tüm toplumu içine alan, herkes için önem arz eden bir yapıdadır. Demokrasinin olmadığı yerlerde insan haklarından söz edilemez. Demokrasi kavramına sahip bireyler yetiştiren toplumlarda birlik-beraberlik, saygı-hoşgörü gibi değerler olgunlaşır (Ulusoy, K. ve Erkuş, B. , 2016).

21. yüzyılda toplumların bilgi çağına doğru ilerlemesiyle bireylerden beklenen sorumluluklar da farklılaşmıştır. Hem demokratik hem de bilimsel değerlerle donatılmış nitelikli birey yetiştirmek ana hedeflerin başında gelmektedir. 2017 yılında buna bağlı olarak Milli Eğitim Bakanlığı ve Talim ve Terbiye Kurulu belirttiği müfredat değişikliği bildirisinde, “mevcut müfredatları, çağın getirmiş olduğu gelişmeler doğrultusunda bireyin ve toplumun ihtiyaçlarını giderecek şekilde yenilediklerini” bildirmişlerdir. 2023 Eğitim Vizyonunda birçok eğitim sorununa çare aranırken; bireylerin kavrama gücünün uygulamaya dönüştürülmesi gerektiği ve bu amaçla Fen-Teknoloji-Mühendislik-Matematik (FeTeMM) eğitiminin bilimsel değerlere katkısı ortaya konulmuştur (Çorlu ve diğerleri, 2012). Değerlerin kazandırılmasında çok etkin role sahip okullarda öncelikli olarak hangi değerlerin öğretilmesi gerektiği konusunda birçok araştırma yapılmış ve buna bağlı olarak birçok farklı değer önerilmiştir (Akbaş, 2004).

Değerler eğitimi üzerinde çalışmaları olan Schwartz, değişik ülkelerden tercih edilen değerlere göre bireysel düzeyde bazı değer kategorileri belirlemiştir. Bu değerler; güç, uyum, geleneksellik, başarı, uyarılma, özdenetim, evrensellik, hazcılık, yardımseverlik ve güvenlik olarak toplam 10 tiptir (Ros ve diğerleri, 1999; Schwartz ve diğerleri, 2010). Bu değer kategorileri ait olunan topluma, kültüre göre çeşitlenerek eğitim programlarında yer alır.

Program, eğitimin sistemli ve planlı bir şekilde ilerlemesini sağlar. Bir değerler eğitimi programının hazırlanması ve okullarda uygulamalı olarak kullanılması da değerler eğitimi uygulamasında oluşabilecek sorunları en alt seviyeye indirmede yardımcı olur (Yazıcı, 2006). Programsız oluşturulmaya çalışılan değerler eğitimi amacına ulaşamaz. Ailede, okulda ve çevrede insanlığa faydalı bireyler görebilmek için eğitim sisteminin değerler eğitimi temel alması ve duyarlı şekilde bu eğitimin gerçekleşmesi gerekir (Ulusoy, 2019).

Değerler eğitimi, gençlere benimsenen hayatı kurmalarında yol gösterici olur ve onların farklı değerler geliştirmelerine imkan sağlar (Kirschenbaum, 1995). Bu hizmetle yeni değerler oluşturulur ve nitelikli bireylerin sayısı her geçen gün artar. Öğrencinin davranışları üzerinde öğretmenlerin benimsediği ve ileri sürdüğü değerlerin etkisinin olduğu birçok araştırma sonuçları bulunmaktadır (Gözütok, 1995). Gömleksiz ve Cüro (2011) yaptıkları çalışmada Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda yer alan değerleri ve öğrencilerin bu değerlere yönelik tutumları tespit etmişlerdir. Buna göre, bilimsel tutum, kültürel değerler, saygı, vatanseverlik, doğa, sorumluluk ve çevre değerleri ağırlık kazanmıştır. İzgar ve Beyhan (2015)'in da özellikle vurguladığı nokta, değerlerin ancak programda yer alırsa bunların uygulanıp, davranış örüntüsü haline getirileceğidir. Ders kitaplarında yer alan bu değerler, etkinlikler yolu ile verilmelidir. Öğrenci ve öğretmen ilişkilerinde, eğitim ve öğretim çalışmalarında, eğitsel etkinliklerde demokratik ve bilimsel değerleri önemseyen, bu değerlerin benimsediği temel ilkeleri hedef alan bireyler toplumda hoşgörü ve kişiliğe önem vererek eğitilirler (Kepenekçi, 2004). Hoşgörünün olmadığı bir düzende, eğitim ve demokratik düzen sekteye uğrar. Demokratik düzenin sekteye uğramadan, devamlılığının sağlandığı bilimsel çalışmalarla sorgulayıcı ve çözümleyici bireyler yetiştirmek, değerlerle donatılmış bir eğitimle mümkündür (Karakütük, 2001).

Doğanay (2006), eğitimin genel amaçları içerisinde değer eğitimin de yer aldığını fakat öğretim konusunda eksik yönlerinin olduğunu dile getirmektedir. Hedefi, değerlere yönelik bir anlayış ve bilgi kazandırmak olan değerler eğitimi, benimsenen değerlere göre de toplumda yer almayı ilke edinir (Sigurdardottir ve Einarsdottir, 2016). Sosyalleşme ortamı sunan okul, değerler üzerine inşa edilmiş bir öğrenme alanıdır (Turan ve Aktan, 2008). Değerler eğitimi, alana yönelik sınırlandırma getirmeden öğretmenlerin öğrencilerine yönelik tutumlarında, öğrenme ortamlarının düzenlenmesinde, pekiştirilen davranışlarda, etkinlik ve kazanımlarda yer almaktadır (Veugelers ve Vedder, 2003). Demokrasiyi koşulsuz hayatında yer etmiş bireyler yetiştirmek, nitelikli birey olabilmenin bir adımıdır. Bir toplumda ne kadar çok demokrasi kuralları geçerliyse o derece de mutlu, huzurlu bireyler, aileler mevcut demektir. Türkiye'de demokrasi, bireylere kazandırılmak istenen değerlerin başında gelmektedir (Aydın ve Gürler, 2012; Yüksel ve diğerleri, 2013).

Demokrasi ve eğitim kavramları birbirlerine sıkı sıkıya bağlıdır. Eğitimle kazanılması öngörülen demokratik tutumlar, okuldan önce ailede kazanılır. Bu yüzden toplumsal değer yargıları, bireylere ebeveynleri tarafından doğru biçimde aktarılmalıdır. Okullarda demokratik değerleri kazanan bireylerin, bilimsel değerlerle de donatılması amaçlanmaktadır. Bu amaçla yetişen bireyler karşılıklı hoşgörü, öğrenci ilişkilerinde saygı, bilimsel yeniliklere ilgi, teknolojiye ayak uydurma ve çağın gereklerine uyma eğilimi gösterirler. Bu da eğitim ve değerlerin ayrılmaz bir bütün olduğunu, bunun devamlılığının sağlanmasıyla nitelikli bireylerin sayısının artacağını gösterir.

Demokratik bir zeminde eğitimin en önemli özelliklerinden birinin, insan düşüncesinde demokrasi fikrini geliştirerek, davranışlara bunu yansıtmak olduğunu belirten Gökçe (2013), insanların cinsiyet, dil, din ve ırka göre değil, bireysel kavrama gücüne göre nitelendirilmesi gerektiğini vurgular. Temel güven duygusuna erişmiş olan çocuklar, yaşadığı toplumun değer yargılarını, örf, adetlerini, inançlarını aile ortamında benimseyecektir. Bundan dolayı çocuklarda sosyalleşmenin ilk adımları, doğdukları andan itibaren üyesi oldukları aile kurumunda atılır (Ulusoy ve Dilmaç, 2014). Çocukların ilk eğitim yuvaları, aile ortamıdır. Yaşamın her alanında demokrasiyi ve bilimi benimseyen, başkalarının haklarına saygı gösteren, her daim doğruyu savunan ve bilimsel gelişmelere açık olan bireyler, demokratik ve bilimsel değerlerin birer savunucusu olurlar. Bu değerlerin hızla yayılmasıyla toplum daha sağlıklı bir yapıya kavuşur. Çevresine bağlı, iyi bir insan ve vatandaş yetiştirebilmek için gençlere, çocuklara yol gösterilmeli, gerekli yardım sağlanmalıdır (Hökelekli, 2010). İstendik davranışları hayatında rehber edinen birey, kendini gerçekleştirerek ait olduğu toplumda da saygın yer edinebilecektir.

Vrasmas (2001)'a göre, çocuk yetiştirmede ahlak kuralları, örf-adetler ve gelenekler aileler tarafından kesinlikle önemsendir. Yani, veliler çocuklarının öğrenim göreceği okulu belirlerken, okulda değerler eğitiminin ne şekilde verildiğine de dikkat etmektedirler (Marfleet, 1996). Öğrenci, veli, öğretmen ve idarecinin bir birey olarak değer gördüğü demokratik okullarda, kararlar alınırken adil şekilde davranılır ve her birinin görüşü alınır. Saygı, sevgi ve hoşgörünün yaygın olduğu toplumlarda demokrasi kavramı olmazsa olmazlardandır ve hayatın her alanına yayılmıştır. Her bireyin kendine, çevresine ve yaşadığı topluma karşı sorumlulukları vardır. Bu sorumlulukların tespit edilmesinde birçok değişkenden yararlanır.

Eğitimde öğrencilerin sahip oldukları demokratik ve bilimsel değerlere yönelik görüşlerinin araştırılması, bu değerlere bakış açılarının tespit edilmesi oldukça önem kazanmış, bu görüşlerin cinsiyet, gelir durumu gibi çeşitli değişkenlerle olan ilişkilerinin tespit edilmesi birçok geribildirimi de beraberinde getirmiştir. Bu nedenle bu çalışmada demokratik ve bilimsel değerlerin cinsiyet, anne-baba eğitim durumu ve ailenin ekonomik düzeyi gibi değişkenlere bağlı olarak farklılaşp farklılaşmamasının incelenmesi önemli görülmektedir. 8. sınıf öğrencilerinin demokratik ve bilimsel değer kazanımlarının ne oranda gerçekleştirildiğinin belirlenmesi bu araştırmanın öncelikli amacıdır. Bu amaçla aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Cinsiyete göre demokratik ve bilimsel değer yargıları anlamlı bir farklılık sağlamakta mıdır?
2. Ailelerin gelir durumuna göre demokratik ve bilimsel değer yargıları anlamlı bir farklılık sağlamakta mıdır?

3. Annenin eğitim durumuna göre demokratik ve bilimsel değer yargıları anlamlı bir farklılık sağlamakta mıdır?
4. Babanın eğitim durumuna göre demokratik ve bilimsel değer yargıları anlamlı bir farklılık sağlamakta mıdır?

YÖNTEM

Türkiye’de bir ilde öğrenim gören ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinin demokratik ve bilimsel değerlere yönelik görüşlerini farklı değişkenlerle belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada, betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Betimsel araştırmalar, mevcut durumu saptamayı ve problemi anlamayı amaçlar (Arıkan, 2011). Araştırmada konu olan olay, kişi ya da nesnelere olduğu şekliyle, kendi koşulları içinde tanımlanmaya çalışılmıştır. Tarama modelleri de geçmişte olan veya zaten hali hazırda var bulunan bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaç edinen bir araştırma yaklaşımı olarak benimsenir (Neuman, 2007). Birini herhangi bir şekilde etkileme ya da değiştirme gayreti içine girilmez. Olması gereken, konuyu belirlemek ve gözlemlemektir (Karasar, 2007).

Çalışmanın verileri, cinsiyet, aile gelir durumu, anne-baba öğrenim durumu gibi kişiyi tanımlayan sorulardan oluşan demografik bilgi formu, 14 soruluk demokratik değerler ölçeği (DDÖ) ve 18 soruluk bilimsel değerler ölçeği (BDÖ) aracılığıyla toplanmıştır. Çalışmada DDÖ ve BDÖ üzerinde uygulanan testin güvenirlik analizi sonuçları Tablo 1 ve Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 1. Demokratik Değerler Ölçeği Güvenirlik Analizi

Cronbach's Alpha	Maddelere göre standardize edilmiş Cronbach Alpha	Madde sayısı
.831	.861	14

Tablo 2. Bilimsel Değerler Ölçeği Güvenirlik Analizi

Cronbach's Alpha	Maddelere göre standardize edilmiş Cronbach Alpha	Madde sayısı
.841	.847	18

Tablo 1 ve Tablo 2 güvenirlik analizi sonuçlarına göre, DDÖ Cronbach alfa değeri .831, BDÖ Cronbach alfa değeri .841 olarak hesaplanmıştır. Buna göre her iki ölçek de son derece güvenilir sonuçlara sahiptir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Türkiye’de bir ilde 2018-2019 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören ortaokul 8.sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklemi ise, 4 ortaokulda 8.sınıfta öğrenim gören 245 öğrenci oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri, ortaokul 8. Sınıf öğrencilerine yüz yüze uygulanan anket aracılığıyla elde edilmiştir. Verilerin toplanması aşamasında iki farklı değer ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçekler Akbaş (2004) tarafından

geliştirilen, DDÖ ve BDÖ'dür. DDÖ, öğrencilerin demokratik değer yargılarını ölçmeye odaklı 14 maddeden oluşurken; BDÖ, öğrencilerin bilimsel tutumlarına yönelik 18 maddeden oluşmaktadır. Ayrıca öğrencilerin cinsiyet, anne-baba öğrenim durumu, aile aylık gelir düzeyi, ailedeki birey sayısı ve anne-baba mesleğini içeren demografik bilgi formundan da yararlanılmıştır. Verilerin toplanması sürecinde İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izinler alındıktan sonra araştırma yapılan ortaokul öğrencileriyle yüz yüze görüşülerek anket uygulanmıştır. Araştırmada tüm etik ve gizlilik gerekliliğine bağlı kalınarak veri toplama araçlarının etik uygunluğuna önem verilmiştir.

Verilerin İstatistiksel Analizi

Araştırmada, 8.sınıf öğrencilerinden anket aracılığıyla toplanan verilerin istatistiksel analizinde SPSS 21 paket programı kullanılmıştır. İstatistiksel hesaplamalardan önce öğrencilerin demokratik ve bilimsel değerler ölçeğine vermiş oldukları cevapların güvenilirliğinin test edilmesi amacıyla Cronbach's Alfa testi uygulanmıştır. Yapılan test sonucunda DDÖ güvenilirlik katsayısı .831 ve BDÖ güvenilirlik katsayısı .841 bulunmuştur.

Normal dağılıma uyma durumunun incelenmesinde örneklem büyüklüğünün 245 öğrenci olması ve 50 kişiden büyük olması nedeniyle Kolmogorov-Smirnov testi uygulanmıştır (Büyüköztürk, 2011). Bu sonuçlara göre, Kolmogorov-Smirnov testinin $p=.05$ 'ten büyük çıkması nedeniyle BDÖ'nün normal dağılım gösterdiği fakat DDÖ'nün Kolmogorov-Smirnov testinin $p=.05$ 'ten küçük çıkması nedeniyle normal dağılım göstermediği belirlenmiştir. Normal dağılım sağlandığında, , değişkenlere t testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA), normal dağılımın sağlanmadığı durumlarda değişkenlere Mann Whitney U ve Kruskal Wallis testi uygulanmıştır. Tanımlayıcı istatistiklerde değişkenlerin yüzde, standart sapma, aritmetik ortalama ve frekans değerleri hesaplanmıştır. 5'li likert ölçeği ifadeleri için belirlenen sınırlar Tablo 3'te görülmektedir.

Tablo 3. 5'li Likert Ölçek Sınırları

Seçenekler	Sınırlar
Daima (Tamamen yeterli, Çok, Tamamen katılıyorum)	4.51-5.00
Sıklıkla (Yeterli, Oldukça, Katılıyorum)	3.51-4.50
Bazen (Kısmen yeterli, Bazen, Karasızım)	2.51-3.50
Nadiren (Yetersiz, Çok Az, Katılmıyorum)	1.51-2.50
Hiç (Tamamen yetersiz, Hiç, Hiç katılmıyorum)	1.00-1.50

BULGULAR

Bu çalışmada örneklem grubundaki öğrencilerin demokratik ve bilimsel değer yargıları cinsiyet, anne-baba eğitim düzeyi ve aile gelir düzeyi değişkenlerine göre analiz edilmiştir. Tüm analizler ve değerlendirmeler farklı başlık altında verilmiştir.

Cinsiyet Değişkenine Göre Demokratik ve Bilimsel Değerlere Sahiplik Durumları

Araştırmada incelenen değişkenlerden ilki, 8. Sınıf öğrencilerinin demokratik ve bilimsel değer yargılarının cinsiyet değişkenine göre değişip değişmediğidir. Normal dağılım sergileyen BDÖ puanlarının cinsiyet değişkenine göre analizi Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4. Cinsiyet Değişkenine Göre Bilimsel Değerlere İlişkin t-Testi Analizi

Değerler	Cinsiyet	N	\bar{X}	S	t	sd	p
BDÖ	Kız	103	3.8398	.53272	.609	221	.007
	Erkek	120	3.7898	.67191			

* $p < .05$

Tablo 4'te görüldüğü gibi, BDÖ'de kız öğrencilerin ortalaması, erkek öğrencilere oranla daha yüksektir. Öğrencilerin BDÖ puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan t testi anlamlı çıkmıştır ($BDÖ-t_{(221)}=.609, p<.05$). Cinsiyet değişkeni öğrencilerin bilimsel değerlere ulaşmalarında farklılık göstermektedir. Ayrıca öğrencilerin ortalamaları "sıklıkla" seviyesindedir.

DDÖ normal dağılım sağlamadığı için cinsiyet değişkenine non-parametrik testlerden Mann-Whitney U testi uygulanmıştır. Test sonuçları Tablo 5'te görülmektedir.

Tablo 5. Cinsiyet Değişkenine Göre Demokratik Değerlere İlişkin Mann-Whitney U Testi sonuçları

Değerler	Cinsiyet	N	$\bar{X}_{sıra}$	$\sum sıra$	U	z	p
DDÖ	Kız	110	129.20	14212.00	5863,00	-2.133	.033
	Erkek	127	110.17	13991.00			
	Toplam	237					

* $p < .05$

Tablo 5'te görüldüğü gibi, DDÖ'nün Mann-Whitney U testi sonucu elde edilen z değeri -2,133 ve anlamlılık değeri (p değeri) .033'tür. Anlamlılık değerinin .05'ten küçük olması demokratik değerlerde cinsiyet değişkeninde istatistiksel olarak kız öğrencilerin lehine anlamlı düzeyde farklılığın olduğunu göstermektedir. Sıra ortalaması değerleri incelendiğinde ise, demokratik değer algılarının kız öğrencilerde (129), erkek öğrencilere (110) oranla daha yüksek olduğu söylenebilir.

Aile Gelir Durumuna Göre Demokratik ve Bilimsel Değerlere Sahip Olma Durumları

Çalışmada aile gelir durumuna göre demokratik ve bilimsel değerleri gösterme durumları diğer bir araştırma sorusudur. Tablo 6'da gelir durumlarının tespiti için yapılan analizler yer almaktadır.

Tablo 6. Aile Gelir Durumu Değişkenine Göre Demokratik ve Bilimsel Değerlere İlişkin Merkezi Eğilim ve Yayılma Ölçüleri

Aile Gelir Durumu	DDÖ			BDÖ		
	N	\bar{X}	S	N	\bar{X}	S
0-2.000 TL	60	4.0048	.69388	56	3.7718	.67417
2.001 TL - 4.000 TL	84	4.1003	.57434	77	3.7612	.60262
4.001 TL - 6.000 TL	48	4.0789	.66880	46	3.8829	.60397
6.000 TL +	41	3.7631	.70411	40	3.8250	.53012
Toplam	233	4.0120	.65671	219	3.8011	.60757

Tablo 6'ya göre yapılan incelemelerde, DDÖ'de aile gelir durumu 2.001 TL - 4.000 TL ortalama olarak en yüksek, 6.000 TL ve üzeri düzey en düşük bulunmuştur. En homojen dağılım 2.001 TL - 4.000 TL gelir seviyesine sahip gruptur. En çok yayılma gösteren grup ise 6.000 TL ve üzeri gelir düzeyine aittir. BDÖ'de ise 4.001 TL - 6.000 TL düzeyi en yüksek, 2.001 TL - 4.000 TL düzeyi en düşük bulunmuştur. En homojen dağılım 6.000 TL ve üzeri gelir seviyesine sahip gruptur. En çok yayılma gösteren grup ise 0 - 2.000 TL gelir düzeyine aittir. Ayrıca öğrencilerin aile gelir durumu puanları ortalamalarının "sıklıkla" seviyesinde olduğu görülmüştür. Tablo 7'de, aile gelir durumuna göre BDÖ'nün ANOVA sonuçları verilmiştir.

Tablo 7. Aile Gelir Durumuna Göre Bilimsel Değerlere İlişkin Puanlarının ANOVA Sonuçları

Değerler	Varyansın kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
BDÖ	Gruplar Arası	.501	3	.167	.449	.718
	Gruplar İçi	79.972	215	.372		
	Toplam	80.473	218			

* $p < .05$

Tablo 7 incelendiğinde, 8.sınıf öğrencilerinin bilimsel değer puanlarının aile gelir durumu değişkeni üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur ($BDÖ-F_{(3-215)}=.449, p>.05$). DDÖ'de normal dağılım sağlanmadığı için ANOVA testine paralel olarak non-parametrik testlerden Kruskal Wallis testi uygulanmıştır. Test sonuçları Tablo 8'de görülmektedir.

Tablo 8. Aile Gelir Durumu Değişkenine Göre Demokratik Değerlere İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Değerler	Aile Gelir durumu	N	$\bar{X}_{sıra}$	X^2	sd	p
DDÖ	0-2000 TL	60	117.71	7.683	3	.053
	2001-4000 TL	84	124.75			
	4001-6000 TL	48	124.50			
	6000 TL +	41	91.30			
	Toplam	233				

* $p < .05$

Tablo 8'e göre DDÖ puanlarının aile gelir durumu değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan "Mann Whitney-U" Testi sonucunda, istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği saptanmıştır ($p > .05$). Sıra ortalaması değerleri incelendiğinde ise, aile gelir durumu 2001-4000 ile 4001-6000 TL olan öğrencilerin demokratik değer algılarının diğer dağılımlardan daha yüksek olduğu söylenebilir.

Annenin Öğrenim Durumuna Göre Demokratik ve Bilimsel Değerlere Sahip Olma Durumları

Annenin öğrenim durumuna göre demokratik ve bilimsel değerlere sahip olma durumları araştırmada yanıtı aranan başka bir sorudur. Bunun tespiti için yapılan analizler Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Annenin Öğrenim Durumuna Göre Demokratik ve Bilimsel Değerlere İlişkin Merkezi Eğilim ve Yayılma Ölçüleri

Anne Öğrenim Durumu	DDÖ			BDÖ		
	N	\bar{X}	S	N	\bar{X}	S
İlkokul	34	4.1429	.57574	31	3.7963	.58259
Ortaokul	52	3.9231	.74350	49	3.8423	.56639
Lise	90	4.1460	.56120	83	3.8333	.24845
Yüksekokul	27	4.0344	.62439	26	3.8768	.59873
Lisans	24	3.7232	.77886	24	3.6508	.70747
Y.Lisans - Doktora	5	3.7143	.78895	5	3.8098	.56638
Toplam	232	4.0296	.65378	218	3.8033	.61005

Tablo 9’da görüldüğü gibi, DDÖ’de annesi lise mezunu olanlar ortalama olarak en yüksek, lisans mezunu olanlar en düşük bulunmuştur. En çok yayılma gösteren grup Y.Lisans-Doktora öğrenim düzeyidir. Anne öğrenim düzeyinde en homojen dağılım ise lise grubudur. BDÖ’de ise annesi yüksekokul mezunu olanların ortalaması en yüksek, lisans mezunu olanların ortalaması en düşük bulunmuştur. En çok yayılma gösteren grup lisans öğrenim düzeyidir. Standart sapma puanlarından annesi ortaokul mezunu olanlarla Y.Lisans – Doktora mezunu olan öğrencilerin görüşlerinin özdeş olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca öğrencilerin anne öğrenim durumu puanları ortalamalarının “sıklıkla” seviyesinde olduğu görülmüştür.

Tablo 10. Anne Öğrenim Durumuna Göre Bilimsel Değerler Puanlarının ANOVA Sonuçları

Değerler	Varyansın kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
BDÖ	Gruplar Arası	1.642	5	.328	.880	.495
	Gruplar İçi	79.117	212	.373		
	Toplam	80.760	217			

* $p < .05$

Tablo 10’da görüldüğü gibi, öğrencilerin bilimsel değer puanları, annenin öğrenim durumu değişkeni üzerinde anlamlı bir farklılık sağlamamıştır ($BDÖ-F_{(5-212)}=.880, p>.05$). DDÖ’de normal dağılım sağlanmadığı için ANOVA testine paralel olarak non-parametrik testlerden Kruskal Wallis testi uygulanmıştır. Test sonuçları Tablo 11’de görülmektedir.

Tablo 11. Anne Öğrenim Durumuna Göre Demokratik Değerlere İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Değerler	Anne Öğrenim Durumu	N	$\bar{X}_{sıra}$	X^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
DDÖ	İlkokul	34	128.85	10.604	5	.060
	Ortaokul	52	108.66			
	Lise	90	127.61			
	Yüksekokul	27	112.19			
	Lisans	24	85.67			
	Y.Lisans - Doktora	5	85.30			
	Toplam	232				

**p*<.05

Tablo 11'e göre Kruskal Wallis testi sonucu, demokratik değer puanlarının anne öğrenim durumu değişkeni üzerinde anlamlı bir farka neden olmadığı tespit edilmiştir (*p*>.05). Sıra ortalaması değerleri incelendiğinde ise, annesi ilkokul mezunu olan öğrencilerin demokratik değer algılarının daha yüksek olduğu söylenebilir. Annesi lise mezunu olanların da bu değerlere çok yakın olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlara bağlı olarak demokratik değerlerin aktarımında anne öğrenim durumunun derecesi etkili değildir. Annenin öğrenim durumu ilkokul da olsa, lise de olsa değer aktarımında olumlu rol almaktadır.

Babanın Öğrenim Durumuna Göre Demokratik ve Bilimsel Değerlere Sahip Olma Durumları

Araştırmada demokratik ve bilimsel değer yargılarının babanın öğrenim durumuna göre değişip değişmediği yanıtı aranan sorular arasındadır. Bunun tespiti için yapılan analizler Tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 12. Babanın Öğrenim Durumuna Göre Demokratik ve Bilimsel Değerlerin Merkezi Eğilim ve Yayılma Ölçüleri

Baba Öğrenim Durumu	DDÖ			BDÖ		
	N	\bar{X}	S	N	\bar{X}	S
İlkokul	23	4.2578	.50404	22	3.9975	.49527
Ortaokul	51	3.9958	.74483	49	3.8220	.68437
Lise	83	4.0499	.57649	73	3.8158	.61425
Yüksekokul	41	4.0366	.59163	42	3.7474	.58425
Lisans	23	4.1180	.65345	22	3.8005	.56465
Y.Lisans - Doktora	9	3.3095	1.03325	8	3.8125	.50564
Toplam	230	4.0342	.65634	216	3.8207	.60311

Tablo 12 incelendiğinde; DDÖ'de öğrenim durumu ilkokul mezunu olan babaların ortalaması en yüksek, Y.Lisans-Doktora mezunu olan babaların ortalaması en düşük bulunmuştur. BDÖ'de yine ortalamasının en yüksek olduğu grup ilkokul mezunlarıyken, yüksekokul mezunu olan babaların ortalaması en düşük olarak saptanmıştır. Her iki ölçekte de en çok yayılma gösteren grup ortaokul düzeyidir. Ayrıca öğrencilerin baba öğrenim durumu puanları ortalamalarının "sıklıkla" seviyesinde olduğu görülmüştür. En homojen dağılım ise ilkokul düzeyidir.

Tablo 13. Baba Öğrenim Durumuna Göre Bilimsel Değerlerin ANOVA Sonuçları

Değerler	Varyansın kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
BDÖ	Gruplar Arası	.925	5	.185	.503	.774
	Gruplar İçi	77.279	210	.368		
	Toplam	78.203	215			

* $p < .05$

Tablo 13'te görüldüğü gibi baba öğrenim durumu değişkeni, öğrencilerin bilimsel değer puanları üzerinde anlamlı bir farklılığa neden olmamıştır (BDÖ- $F_{(5-210)}=.503$, $p > .05$). DDÖ'de normal dağılım sağlanmadığı için ANOVA testine paralel olarak non-parametrik testlerden Kruskal Wallis testi uygulanmıştır. Test sonuçları Tablo 14'te görülmektedir.

Tablo 14. Baba Öğrenim Durumuna Göre Demokratik Değerlere İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Değerler	Baba Öğrenim Durumu	N	$\bar{X}_{sıra}$	X^2	sd	p
DDÖ	İlkokul	23	139.54	8.345	5	.138
	Ortaokul	51	115.28			
	Lise	83	113.60			
	Yüksekokul	41	114.82			
	Lisans	23	119.72			
	Y.Lisans - Doktora	9	65.11			
	Toplam	230				

* $p < .05$

Tablo 14'te görüldüğü gibi baba öğrenim durumu değişkeni demokratik değer puanları üzerinde anlamlı bir farklılığa neden olmamıştır ($p > .05$). Sıra ortalaması değerleri incelendiğinde ise, babası ilkököl mezunu olan öğrencilerin demokratik değer algılarının daha yüksek olduğu söylenebilir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Eğitim sürecinde amaç, sadece bilgi ve beceri kazandırmak değildir. Günümüzde hızla değişen teknolojiye ve toplumsal değişimlere ayak uydurabilen, kendini gerçekleştiren, değerlere önem veren nitelikli bireyler yetiştirmek eğitim yuvalarının öncelikli amacı olmuştur. Ulusoy ve Arslan (2014)'ın da belirttiği gibi; iyilik ve güzelliklerin yaygınlaştırılmasında, istenmeyen, olumsuz davranış ve düşüncelerin yerini iyi ve olumlu davranışlara bırakmada, değerler eğitimi büyük önem taşımaktadır. Bu değerler toplumun hedef olarak gördüğü, ulaşmak istenen tutum ve davranışlardır.

Kağıtçıbaşı (1998)'nin da vurguladığı gibi, anne ve babanın benimsediği değerler çocukların davranışlarına yön vermektedir. Bu nedenle aile de davranış eğitiminde çocuklarına baskıcı tutumdan kaçınmalı, değer eğitiminde yaptıklarıyla örnek olmalı ayrıca tutumlarıyla çelişmemelidir. Birey, ailede kazanmış olduğu değerleri, inançları, ahlaki davranışları okul ortamında karşılaştığı bireylerle bütünleştirir. Bu nedenle değerler eğitiminin amacına ulaşması için okul ortamının ve öğelerinin düzenlenmesi gerekir (Çengelci ve diğerleri, 2013). Değerler eğitimi gerçekleştirirken kullanılacak etkinliklerde doğrudan telkinde bulunmadan, teknolojik gelişme ve yenilikler aracılığıyla değerleri aşımaya çalışmak oldukça önemlidir. Böylece hem bilimsel yöntemlerle daha kalıcı

öğrenme sağlanır hem de öğrencilerin yaşantılarından ve bildiklerinden yola çıkarak değerlerini açığa vurmalarına yardımcı olunur (Ulusoy, 2016).

Alan yazında değer yönelimlerinin aile eğitim durumu, cinsiyet, sosyo-ekonomik düzey gibi değişkenlere göre incelenmesinde farklı tespitler görmek mümkündür. Atay (2014)'ın çalışmasında, öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre, üst bilişsel farkındalıkları ile fen öğrenmeye yönelik motivasyon düzeyleri incelenmiş ve sonuç olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Geleneksel, evrensel ve hedonistik değerlere göre yapılan cinsiyet karşılaştırmasında (Altunay ve Yalçınkaya, 2011), kadınların tüm değer alanlarına daha fazla önem verdikleri görülmüştür. Demir ve diğerleri (2012)'nin çalışmalarında 7.sınıfların Fen ve Teknoloji dersine yönelik motivasyonları incelenmiş ve kızlar lehine anlamlı çıkan değişkenler, aylık gelir durumu, cinsiyet, babanın eğitim durumu olmuştur. Anne eğitim düzeyi değişkeninde anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Yine öğrencilerin değerlere ulaşma düzeylerini cinsiyet değişkeni faktörüne göre inceleyen Ünlü ve Metin (2016)'in çalışmasında, erkek ve kız öğrenciler arasında cinsiyet faktörünün herhangi bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir. Mehmedoğlu (2006)'nun çalışmasına göre, gelir durumu alt düzeydeki öğrencilerin değerlere verdikleri önem, gelir durumu üst ve orta düzey olan öğrencilere göre düşük çıkmıştır. Ayrıca güç, uyarılım ve evrensellik değer yönelimleri açısından anlamlı farklılık olduğu görülmüştür.

Yaşanılan çağın demokrasiye, hızla gelişen bilgi ve teknolojiye çok fazla önem vermesinden hareketle, bu çalışmada bireyin sahip olduğu demokratik ve bilimsel değerler cinsiyet, ebeveyn öğrenim durumu ve sosyo-ekonomik durum açısından incelenmiştir. İlk olarak araştırmada ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin demokratik ve bilimsel değerlere ulaşma düzeyleri, cinsiyet değişkenine göre parametrik testlerden t testi ile non-parametrik testlerden ise Mann-Whitney U testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analizlerde cinsiyet değişkeni, öğrencilerin demokratik ve bilimsel değerlere ulaşmalarında anlamlı bir farklılık sağlamaktadır ($p < .05$). Buna bağlı olarak da yapılan t testi ve Mann-Whitney U testi anlamlı çıkmıştır. Örneklem grubundaki kız öğrenciler, demokratik ve bilimsel değerlere erkek öğrencilerden daha fazla önem vermiştir.

Birçok araştırmada cinsiyet değişkeni farklı örneklemelerin motivasyon düzeyleri, algıları, tutumları gibi özelliklerle analiz edilerek karşılaştırılmıştır ve elde edilen sonuçlar benzerlik göstermektedir (Gömlüksiz ve Kan, 2008; Khamis ve diğerleri, 2008; Sezen ve Paliç, 2011; Yıldırım ve diğerleri, 2011; Polat ve Çalışkan, 2013). Akbaş (2004) da çalışmasında, kız öğrencilerin demokratik değerlere erkeklerden daha fazla sahip olduğu tespitine varmıştır. Bilimsel değer puanlarında herhangi bir farklılık gözlenmemiştir. Buna karşılık Karahan ve diğerleri (2006) ve Yazıcı (2011) ise, demokratik değerlerin cinsiyete göre farklılaşmadığını yaptıkları çalışmalarla analiz etmişlerdir.

Toplumun yapısı ve yaşanan gelişmeler değerler eğitiminin geleceğini etkilemektedir (Yiğittir, 2009). Bu etkilenme ile birlikte bireylerin de algıları, yaşama bakış açıları değişebilmektedir. Sosyo-ekonomik düzeyin değerler eğitiminde etkili olduğunu ifade eden Hines (2008), bireylerin ekonomik refah düzeyleri ne kadar artarsa, değer algılarının da o derece şekillendiğini saptayarak, ekonomik refah düzeyinin artması ya da azalmasıyla birlikte değer algısının da değişebileceğini tespit etmiştir.

Çalışmada incelenen bir diğer alt problem, demokratik ve bilimsel değer puanlarının aile gelir durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığıdır. Aile gelir durumuna yönelik analizlerde öğrencilerin demokratik ve bilimsel değer puanlarında anlamlı farklılık görülmemektedir ($p>.05$). Akbaş (2004) da çalışmasında sosyo-ekonomik durumun öğrencilerin demokratik ve bilimsel değer puanlarında bir farklılık yaratmadığı sonucuna ulaşmıştır. Yazıcı (2011) yaptığı araştırmada, demokratik değer puanlarının aile gelir düzeyi değişkenine göre herhangi bir farklılığa neden olmadığı tespitinde bulunarak bu çalışmaya benzer sonuçlar elde etmiştir.

Elde edilen bulgulara göre, ailenin maddi durumunun öğrencinin kaynak ulaşımına, internet kullanımına, kitap alımına engel olmadığı ve değerlerin aktarımında gelir dağılımının etkisinin olmadığı kanıtlanmıştır. Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin tümü “sıklıkla” seviyesinde davranışlar göstermiştir. Bu sonuç, öğrencilerin demokratik ve bilimsel değerler içinde önemli bir yer tutan demokrasi kavramının öğrenciler tarafından benimsendiğini, olay ve olguları gözleme, tartışmalara çekinmeden katılma ve geleceğe yönelik tahminler yapma, adaleti hayatının her alanında uygulayabilme gibi davranışları çoğunlukla yaptıklarını göstermiştir. Bu da gösteriyor ki; örneklem grubundaki ortaokul 8. sınıf öğrencileri, karar almada cesaretli olma, bağımsız hareket etme gibi davranışlara önem vermektedirler.

Ailede öğrenilen değerler çocuğun sosyal ilişkilerinde ve topluma uyum sağlamasında ona rehber olacaktır (Akman, 2011; Uyanık, 2012). Değerlerin aşılandığı ilk yer olan ailede çocukların ebeveynlerini örnek almaları, ailenin eğitim düzeyiyle de yakından ilişkilidir. Çocukların değerlere bakış açıları ebeveynlerin eğitim durumundan etkilenmektedir. Çocuğun karakter gelişiminde dahi ailenin izlerinin görüldüğü birçok araştırmada tespit edilmiştir. Buna bağlı olarak gerçekleştirilen çalışmalarda karakter eğitiminin anne, babalar ve çocuklar arasındaki bağı güçlendirerek çocukların karakter gelişimine büyük etki ettiği vurgulanmaktadır (Chou ve diğerleri, 2014).

Anne eğitim durumu değişkeni açısından örneklem grubundaki 8.sınıf öğrencilerinin, demokratik değer puanlarında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p>.05$). Bu sonuç Yazıcı (2011)'nin araştırma sonuçlarıyla da benzerlik göstermektedir. Bu sonuçlara bağlı olarak demokratik değerlerin aktarımında anne öğrenim durumunu etkili değildir. Annenin öğrenim durumu ilkokul da olsa, lise de olsa değer aktarımında olumlu rol almaktadır. Buna karşın Ural ve Sağlam (2011)'in araştırmasında, öğrencilerin anne öğrenim durumunun demokratik değer puanlarını etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Annesi okuma yazma bilmeyen öğrencilerin demokratik değerlere bakış açıları yeterli düzeyde değildir. İlğan ve diğerleri (2013) çalışmalarında, annenin öğrenim durumunun demokratik değerlerin alt boyutlarından başkalarının haklarına saygı boyutuna ilişkin puanları etkilemediği tespitine varmışlardır. Ayrıca çalışmada annenin öğrenim durumu değişkeni öğrencilerin bilimsel değer puanları üzerinde anlamlı bir farklılık sağlamamıştır ($BDÖ-F_{(5-212)}=-.880, p>.05$). Bu sonuçlara bağlı olarak, anne öğrenim düzeyi, örneklem grubundaki ortaokul 8.sınıf öğrencilerinin bilimsel değer görüşlerine etki etmemektedir. Anneler öğrenim durumları ne olursa olsun deneyimlerini, bilgi birikimlerini çocuklarına aktararak değer kazanımlarında etkili olmuşlardır.

Çalışmada demokratik ve bilimsel değerler puanlarında baba öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p>.05$). Ural ve Sağlam (2011) çalışmaya benzer olarak babanın öğrenim durumunun öğrencilerin demokratik değer puanlarını etkilemediği sonucuna varmıştır. Elde edilen sonuçlar araştırma grubunda eğitimin ne kadar önemsendiğini, ailenin çocuklarla olan bağının, iletişiminin güçlü olduğunu göstermektedir. Okulda verilen eğitimle, aileden, çevreden alınan eğitim ne kadar uyuyorsa, çocuk yetiştirmede değerlerin benimsendiği tutumlar gerçekleştirilirse, değerler eğitimi de istediği hedefleri yakalar. Ulusoy (2019)'un da dile getirdiği gibi çocuklar dünyaya geldiği andan itibaren onların hayatına olumlu dokunuşlar yapılırsa, kişiliği sağlam, erdemli bireyler yetişir.

Sonuç olarak, araştırma örneklemini oluşturan ortaokul 8.sınıf öğrencileri demokratik ve bilimsel değerlere önem vermekte, onları yaşam alanlarına uygulayarak değerlere anlam kazandırmaktadırlar. Aileler de değerler eğitiminde aktif olarak rol alarak bu süreçte sorumluluk üstlenmektedirler. Ebeveynler, çocuklarına adalete önem verme, demokrasiyi her alanda kullanma, cesaretli olabilme, bilimsel gelişmelere ayak uydurabilme gibi konularda destek olarak değerler eğitime katkı sağlamaktadırlar.

ÖNERİLER

Bu araştırma, ortaokul 8.sınıf öğrencileriyle yürütülmüştür. Değerler eğitiminin çok boyutlu olduğu da dikkate alınarak benzer çalışmalar diğer ortaokul öğrencileri ile de yürütülerek alana katkı sağlanabilir. Farklı teknikler kullanılarak daha detaylı bilgilere ulaşılabilir.

ETİK METNİ

Bu makalede dergide belirtilen yazım kurallarına, araştırma ve yayın etiği kurallarına, yayın ilkelerine ve etik kurallara uyulmuştur. Bu makaleden kaynaklı doğabilecek tüm ihlaller yazar sorumluluğu kapsamındadır.

KAYNAKÇA

- Akbaş, O. (2004). *Türk milli eğitim sisteminin duyuşsal amaçlarının ilköğretim 11. Kademedeki gerçekleştirme derecesinin değerlendirilmesi* [Yayınlanmamış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Akman, B. (2011). Okulöncesi dönem değerler eğitiminde ailenin rolü. (Editör Arzu Arıkan). *Okul öncesi dönemde değerler eğitimi* içinde (s.149-164). Anadolu Üniversitesi Web-Ofset Tesis.
- Altunay, E. ve Yalçınkaya, M. (2011). Öğretmen adaylarının bilgi toplumunda değerlere ilişkin görüşlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 1(1), 5-28.
- Arıkan, R. (2011). *Araştırma Yöntem ve Teknikleri*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Atay, A. D. (2014). *Ortaokul öğrencilerinin fen öğrenmeye yönelik motivasyon düzeylerinin ve üst bilişsel farkındalıklarının incelenmesi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Adnan Menderes Üniversitesi.
- Aydın, M. Z. ve Gürler, Ş. A. (2012). *Okulda değerler eğitimi*. Nobel Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı (17. bs.)*. Pegem Akademi.

- Chou, M. J., Yang, C. H. ve Huang, P. C. (2014). The beauty of character education on preschool children's parent-child relationship. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 143(2014), 527-533. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.07.431>
- Çengelci, T., Hancı, B. ve Karaduman, H. (2013). Okul ortamında değerler eğitimi konusunda öğretmen ve öğrenci görüşleri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11(25), 33- 56.
- Çorlu, M. A. Adıgüzel, T. Ayar, M. C., Çorlu, M. S. ve Özel, S. (2012). *Bilim, teknoloji, mühendislik ve matematik (BTMM) eğitimi: disiplinler arası çalışmalar ve etkileşimler*. X. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi, Niğde.
- Demir, R. Öztürk, N. ve Dökme, İ. (2012). İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin fen ve teknoloji dersine yönelik motivasyonlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(23), 1-21.
- Doğanay, A. (2006). *Değerler Eğitimi*,(255-286). Editör: Cemil Öztürk, *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Pegem A Yayıncılık.
- Gökçe, A. F. (2013). Teoriden uygulamaya demokrasi çelişkisi. *Yasama Dergisi Parlamento Hukuku Özel Sayısı*, (24), 59-77.
- Gömleksiz, M. N. ve Cüro, E. (2011). Sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan değerlere ilişkin öğrenci tutumlarının değerlendirilmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1), 95-134.
- Gömleksiz, M. N. ve Kan, A. Ü. (2008). Eğitim Fakültesi ve Tezsiz Yüksek Lisans Programlarına Kayıtlı Öğretmen Adaylarının Demokratik Tutumlarının Değerlendirilmesi (Fırat Üniversitesi Örneği). *Milli Eğitim Dergisi*, 178(1), 44-64.
- Gözütok, F. D. (1995). *Öğretmenlerin demokratik tutumları*. TDV Yayınları.
- Hines, A. (2008). Global trends in culture, infrastructure and values. *Futurist*, 42(5), 18-23.
- Hökelekli, H. (2010). Modern eğitimde yeni bir paradigma: değerler eğitimi. *Eğitime Bakış Dergisi*, 6(18), 4-10. <http://doi:10.1111/j.1467-9221.2010.00764.x>
- Izgar, G. ve Beyhan, Ö. (2015). Değerler eğitimi programının ilköğretim okulu 8. Sınıf öğrencilerinin demokratik tutum ve davranışlarına etkisi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 13 (29), ss:439- 470
- İlğan, Y., Karayığıt, D.ve Çetin, Y. (2013). Ortaokul öğrencilerinin demokratik değerlere sahip olma düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11 (2) , 97-118.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1998). *Kültürel psikoloji "kültürel bağlamda insan ve aile"*. Yapı Kredi Yayınları.
- Karahan, T. F., Sardoğan, M. E., Özkamalı, E. ve Dicle, A. N. (2006). Öğretmen adaylarında demokratik tutum, nevrotik eğilimler ve kendini gerçekleştirme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 30. 149-158.
- Karakütük, K. (2001). *Demokratik ve laik eğitim*. Anı Yayıncılık.
- Karasar, N. (2007). *Bilimsel araştırma yöntemleri (17. Baskı)*. Nobel Yayıncılık.
- Kepenekçi, Y. K. (2004). İlköğretim okulu yöneticilerinin eğitim mevzuatına ilişkin görüşleri. *Eğitim bilimleri ve uygulama*, 3(6), 159-174.

- Khamis, V., Dukmak, S. ve Elhoweris, H. (2008). Factors affecting the motivation to learn among united arab emirates middle and high school students. *Educational Studies*, 34(3), 191-200. <http://DOI:10.1080/03055690701811297>
- Kirschenbaum, H. (1995). *Enhance values and morality*. Allyn and Bacon
- Marfleet, A. (1996). *School mission statements and parental perception. Values in education and education in values*. (Ed. J.M. Halstead and M.J. Taylor). Falmer pres.
- Mehmedoğlu, A. U. (2006). İlâhiyat fakültesi öğrencilerinin değer yönelimleri ve dindarlık-değer ilişkisi (Marmara Üniversitesi, İlâhiyat Fakültesi Örneği), *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 30(1), 133-167.
- Milli Eğitim Bakanlığı, değerler eğitimi yönergesi, (2015), 10.09.2020 tarihinde http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/34/39/749197/dosyalar/2015_02/09093609_degerler_egitimi.pdf adresinden erişilmiştir.
- Neuman, L. W. (2007). *Social research methods*, 6/E. Pearson Education.
- Polat, S. ve Çalışkan M. (2013). Ortaokul öğrencilerinin değer yönelimlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(2), 387-404.
- Ros, M., Schwartz, S. H., ve Surkiss, S. (1999). Basic Individual Values, Work Values, And The Meaning of Work. *Applied Psychology*, 48(1), 49-71. <http://doi: 10.1080/026999499377664>
- Schwartz, S. H., Caprara, G. V. ve Vecchione, M. (2010). Basic personal values, core political values, and voting: A Longitudinal Analysis. *Political Psychology*, 31(3), 421-452.
- Sezen, G. ve Paliç, G. (2011). *Lise öğrencilerin problem çözme becerisi algılarının belirlenmesi*. 2 nd International Conference on New Trends in Education and Their Implications, 27-29 Nisan, Antalya.
- Sigurdardottir, I. ve Einarsdottir, J. (2016). An action research study in an icelandic preschool: developing consensus about values and values education. *International Journal of Early Childhood*, 48(2), 161-177. <http://doi: 10.1007/s13158-016-0161-5>
- Turan, S. ve Aktan, D. (2008). Okul hayatında var olan ve olması düşünölen sosyal değerler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 227-259.
- Türk Dil Kurumu (2005). *Türkçe Sözlük*. Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Ulusoy, K. (2016). Sosyal bilgiler öğretiminde değer aktarımı ve e-okuma" ekran okuma". *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi* 17(1).
- Ulusoy, K. (2019). *Karakter değerler ve ahlak eğitimi*, Pegem A Yayıncılık
- Ulusoy, K. ve Arslan, A. (2014). *Değerli bir kavram olarak 'değer ve değerler eğitimi'*. Farklı yönleriyle değerler eğitimi. Pegem Akademi.
- Ulusoy, K. ve Dilmaç, B. (2014). *Değerler eğitimi*. (2.Baskı). Pegem Akademi.
- Ulusoy, K. ve Erkuş, B. (2016). İlkokul 4. sınıfta "İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi" dersinin okutulmasına ilişkin sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(24) 1143-1172.

- Ural, S. N. ve Sağlam, H. İ. (2011). İlköğretim öğretim öğrencilerinin demokratik tutum düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 9 (22), 161-180.
- Uyanık B. G., Yalçın, A., Yemenici, F., Sabancı, H., Kalaycı, K. K., Halisdemir, M., Bakülü, N., Hazar R.G., Köse S. ve Ünsal, Y. (2012). *Okul öncesinde değerler eğitimi ve etkinlik örnekleri*. Pegem.
- Ünlü, İ. ve Metin, Ö. (2016). İlköğretim öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre değerlere ulaşma düzeyleri. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(2).
- Veugelers, W. ve Vedder, P. (2003). Values in teaching. *Teachers and Teaching*, 9(4), 377-389. <https://doi:10.1080/1354060032000097262>
- Vrasmas, A. (2001). Family and Aducaation. Values and education in Romania Today. 8 Mayıs 2020 tarihinde <http://www.crvp.org/book/series04/IVA-14/contents.htm> adresinden erişilmiştir.
- Yaman, E. (2012). *Değerler eğitimi eğitimde yeni ufuklar*. Akçağ Yayınları.
- Yazıcı, K. (2006). Değerler Eğitimi'ne Genel Bir Bakış. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (19), 499-522.
- Yazıcı, K. (2011). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının demokratik değerlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*. 36 (159), 165-178.
- Yıldırım, A., Hacıhasanoğlu, R., Karakurt, P. ve Türkleş, S. (2011). Lise öğrencilerinin problem çözme becerileri ve etkileyen faktörler. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1), 905-921
- Yiğittir, S. (2009). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi 4 ve 5. Sınıf değerlerinin kazanılma düzeyi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Yüksel, İ., Bağcı, Ş. ve Vatansever, E. (2013). İlköğretim son sınıf öğrencilerinin demokratik değerlere sahip olma düzeylerinin belirlenmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(12). <https://doi.org/10.14520/adyusbd.427>

ETİK KURUL ONAYI

Evrak Tarih ve Sayısı: 10/05/2019-327522

T.C.

FIRAT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ

Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu

Sayı :97132852/302.14.01/
Konu :Etik Kurul Değerlendirmesi

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALINA

Anabilim Dalımız Dr.Öğr.Üyesi Ferhat BAHÇECİ'ye ait "Değerler Eğitimi İle İlgili Öğrenci ve Öğretmen Görüşleri " konulu çalışma ile ilgili Etik Kurul Kararı ekte sunulmuştur.

Gereğini ve bilgilerinizi rica ederim.

e-İmzalıdır.
Prof. Dr. Mehmet Nuri GÖMLEKSİZ
Kurul Başkanı

Firat Üniversitesi Rektörlüğü 23119 ELAZIĞ/TÜRKİYE

Tel: 0 (424) 237 00 00

E-Posta: :

Faks: 0 424 2122717

Elektronik ağ: <http://www.firat.edu.tr>

Ayrıntılı bilgi için iriibat : Fadime Arslan

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

ETİK KURUL KARARI

TOPLANTI TARİHİ	TOPLANTI SAYISI	KARAR NO	ÇALIŞMACILARIN ADI SOYADI
09.05.2019	25	2	Sorumlu Araştırmacı : Ferhat BAHÇECİ Yardımcı Araştırmacı: Tuğba TÜMEN

KARAR

“Değerler Eğitimi İle İlgili Öğrenci ve Öğretmen Görüşleri” konulu çalışma etik kurulumuzda görüşülmüş olup; çalışmanın etik kurallara uygun olduğuna oybirliğiyle karar verilmiştir.

Prof. Dr. Mehmet Nuri GÖMLEKSİZ (Başkan)			
Prof. Dr. Sebahattin DEVECİOĞLU (Üye)	İmza	Doç. Dr. Rifat BİLGİN (Üye)	Bulunamadı
Doç. Dr. Süleyman İLHAN (Üye)	İmza	Doç.Dr. Haki PEŞMAN (Üye)	İmza
Doç. Dr. İrfan EMRE (Üye)	İmza	Doç.Dr. Yunus Emre KARAKAYA (Üye)	İmza
Doç. Dr. Taner YILDIRIM (Üye)	Bulunamadı	Dr. Öğr. Üyesi Serkan BİÇER (Üye)	Bulunamadı
Doç.Dr. Erkan Turan DEMİREL (Üye)	İmza	Dr.Öğr. Üyesi Ayşe Ülkü KAN (Üye)	İmza